בועה על גב הרוח
כתבה: יהודית קציר
איורים:טלי מנשס
הוצאת ספרית פועלים 2002

על הספר
נועה ואמא שלה הפריחו בועות סבון צבעוניות, בגדלים ובצבעים שונים.
בועה אחת המריאה על גב הרוח, התרחקה והפכה לאמצעי שדרכו מסתכלות נועה ואמה על העולם.
אמא של נועה מספרת לה מה רואה הבועה בדרכה: כלב דלמטי, תינוק במיטה, סבתא לבדה במטבח, משפחה שאוכלת ארוחת ערב, וילד שישב בשעת השקיעה ליד הים, שם נסחפה הבועה בקצף של הגלים.
העלילה מתקדמת באמצעות דיאלוג בין נועה ובין אמה. נועה משלימה את הסיפור של האם בפרשנות מתוך עולמה שלה.

הכנה לקריאה
המורה תראה לתלמידים תחילה את העטיפה הקדמית. הילדים ישערו במה עוסק הסיפור. היכן הוא מתרחש.
לאחר מכן תראה המורה את הכריכה האחורית שחושפת את המיקום של הסיפור.
כהכנה לסיפור יכולה המורה להפריח בועות סבון. התלמידים יתארו מה הן רואים: (שקיפות, צבעים, ריחוף וכו')
לשון הספר אינה קלה, יש בה פיוט מצד אחד ושפה מדוברת מצד שני. לכן כדאי לקרוא אותו עם הילדים.

שיחה לאחר קריאת הסיפור
אפשר לדון עם התלמידים על הנושאים הבאים:
נועה אמרה: "המצאנו סיפור עצוב וגם שמח":
מדוע היא חשבה שהסיפור עצוב?
מדוע היא חשבה שהסיפור שמח?
כיצד נראו הבועות? מה עשו הבועות בסיפור?
נועה ואמא שלה דימיינו למה דומות הבועות, למשל לראש של ליצן עם אף של דובדבן. למה עוד הן דימו את הבועות?
הבועה שעפה על גב הרוח שימחה בדרכה את כל מי שפגש אותה.
את מי פגשה, ומה קרה בעקבות הפגישה?

תאורים ודימויים
המורה תדבר עם התלמידים על דרכים שונות לתאור:
כדי לתאר אפשר להשתמש בשמות תואר, ואפשר להשוות ולדמות משהו למשהו אחר, ("כמו צחוק של תינוק".)
אפשר לבקש מהתלמידים למצוא בסיפור תאורים של גודל: (בועות גדולות, בינוניות ,קטנות);

ותאורים של **צבעים וצורות**:
(בועות קטנטנות ושמחות
כחולה מרוב שמים
זוהרת בשמש
עגולה וזוהרת
עיניו כחולות (כשמים)
מפה משובצת
מאכלים טעימים
השמש היתה כדור כתום לוהט)
אפשר לבקש מהתלמידים למצוא בסיפור דימויים:
(בועה בהריון
כמו צחוק של תינוק
כמו תאומים סיאמיים
כמו שק קמח על הגב
כמו עין גדולה
כמו ילדה ואמא שלה)

תאור ענייני מול תאור ספרותי.
יש הבדל בין תאור שיכתוב סופר ומשורר ובין תאור שיכתוב מדען.
לדוגמה, המילון מגדיר בועת סבון במלים: "שלפוחית ממולאה אויר."

תרגילים בתאור
המורה תביא לכיתה חפצים, כלים וצמחים שונים ותבקש מהתלמידים לתאר אותם מבחינה עניינית:
צבע/ צורה/ גודל
לאחר מכן יתבקשו התלמידים לכתוב מה מזכירים להם החפצים, להשתמש בדימויים ובתיאורים אישיים.
המורה תבקש מהתלמידים לספר על חפץ אישי שלהם, תחילה לתאר אותו באופן ענייני, ואחר כך כמו סופר\משורר.

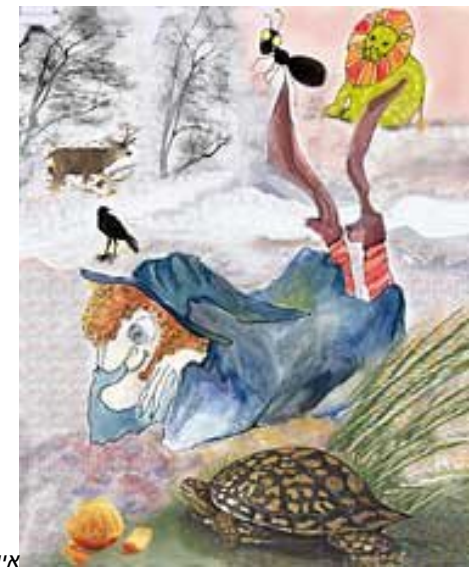

איור 1: רחל עזוז

דימויים
המורה תבקש מהתלמידים להתבונן באיור 1 לתאר מה רואים בו ולהוסיף דימויים הקשורים למה שהם רואים:
(כתום כתפוז, חרוץ כנמלה, איטי כצב, זריז כאיל, אמיץ כאריה)

צרופי לשון
הצירוף "על גב הרוח" יכול להיות נקודת מוצא לשיחה על צירופי לשון הקשורים לאברי הגוף השונים:
ישנם צרופים מקובלים ושחוקים, וישנם צרופים שהסופר מחדש.
המורה תסביר לתלמידים את פירוש הצרוף "על גב הרוח", ואחר כך תביא לפינת הלשון צירופים שכבר הפכו לחלק מהלשון:

פעילות לדוגמה: (המכילה צירופי לשון הקשורים באברי הגוף)
מתחו קוים בין המילים לפרוש שלהן (בין טור א לטור ב)

טור א	**טור ב**
גב היד	היום הראשון של השנה
גב הספר	מקצוע
גב ההר	עבודת כפיים
ראש השנה	החלק העליון של היד
יושב ראש	ברשלנות
קופץ בראש	נדיב
רגלי ההר	בשפע ובעושר
קל רגלים	החלק העליון של ההר
יד רחבה	מנהל
כיד המלך	רצה להתבלט
כלאחר יד	זריז
מלאכת יד	החלק התחתון של ההר
משלח יד	החלק העליון של הספר

דוגמאות לפתגמים שמוזכרים בהם אברי הגוף:
"הווי זנב לאריות ואל תהיה ראש לשועלים"
"שקר אין לו רגלים"

התלמידים יציירו בעקבות הפתגמים, והציורים יאספו לפינת הלשון.

כתיבת הוראות
כדי לכתוב הוראות חשוב להקפיד לכתוב בצורה מסודרת את כל שלבי העבודה.
השמטת שלב או שינוי הסדר ימנעו את ביצוע ההוראות.

המורה תבקש מהתלמידים לתאר את כל השלבים של הכנת בועות סבון. בתיאור יש לכלול את:

החומרים
הכלים
דרך העבודה.

עם סיום התרגיל אפשר לצאת עם התלמידים לחצר ולהפריח ביחד בועות סבון על פי ההוראות שהתלמידים כתבו.

סיכום הפעילות
הילדים יתארו את מסען של הבועות שלהם.

פיתוח והפעלות:
ד"ר איה מרבך, ד"ר רחל עזוז

מחברות הסדרה: לשון ועוד

רכס פרויקטים חינוכיים בע"מ